

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

8. De Iudicio temerario, Suspicionem, Dubitationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

Secl. I. De Præcep. 8. Recept. Sentent. 365

confitenda sunt maledicta tanquam lethalia
piacula.

62 Licitum est, ne mali alicui desiderare. Licitum enim esse desiderare proximo malum sub ratione boni, affirmit. Quia ita potius bonum quam malum ei desideramus. Hoc equidem sit primo ob Dei gloriam, qua ratione Propheta mala peccatoribus precatur, ut Elias 4. Reg. 1. Eliseus pueris, c. 2. Noë filio suo, Gen. 9. David Psal. 108. & alibi passim. Secundò ob bonum commune. Sic licet desiderare, ut Turcæ, & alij noxij conuertantur, aut tollantur, è viuis. Tertio, ratione iustitiæ, sic iuste optamus, peccatores à Deo, vel à Iudice puniri. Quarto, ratione proprii boni honesti: Sic puella quæ sollicitatur à iuvene, potest expetere, ut agitudine corripiatur, aut obeat Quintò, ratione boni vtilis, ut infirmetur, aut fiat pauper, qui iniustam (secus si iustam) mecum litem init, ut respiciat. Sic idem licet vxori marito desiderare, qui omnia bona dissipat. Sayr. in Clau. lib. 1. cap. 5. numer. 12. Filliuc. tract. 40. num. 149. Palao tract. 6. d. 4. pun. 2. num. 9.

63 Maledicere creaturas irrationales, ut sunt effectus Dei, & in illis diuinitas relict, est peccatum lethale blasphemia. Quia perinde est, ac Deum ipsum maledicere. Eas maledicere, ut sunt viles proximo, idem peccatum est, ac si ipse proximus maledictione afficeretur. Quia procedit talis maledictio ex proximi odio. Sic qui imprecatur sterilitatem agrorum homini famem imprecatur. Maledicere creaturas secundum se, solum est veniale. Quia non sunt ex se capaces benedictionis, nec maledictionis: estque hic actus solummodo otiosus, & vanus. Quatenus creatura in loco aut tempore, malum aliquod continet, eam nobis maledicere licet; ita Iob diei natiuitatis suæ maledixit, id est, originali peccato, quod eo die contraxit: & David monti Gelboe, id est, homicidiis in eo factis. Salon. 2. 2. 9. 76. concl. 4. Sayr. in Clau. l. 12. c. 5. n. 19. & 20. Filliuc. tr. 40. n. 1. Tull. Decal. l. 8. c. 7. dub. 4. n. 4. Bonac. l. 2. d. 3. q. 6. pun. 3. n. 4. Villalob. tr. 3. de charit. diff. 9. num. 6.

64 Porro maledictio materialis, quæ scilicet malum profertur sine intentione, ex suo genere tantum est veniale. Quia deest intentio, & documentum minime infertur, cum verba sine intentione vim ad illud inferendum non habeant. Imò si ioco aculdo dicantur, ut solent in conuiujs ludis, ac comedijs ad honestam recreationem, nec veniale sunt. Ex circumstantia tamen potest esse mortale: v. gr. si Prælati materialiter tantum suos subditos maledicant, propter scandalum; vel si filij parentes, ob eandem rationem, & ob grauem irreuerentiam. Maledictiones autem superiorum in inferioribus committere sunt veniale peccatum: quia plerumque deest intentio: Sic parentes filios maledicentes à mortali excusantur dummodo graue non adsit scandalum. Sayr. in Clau. l. 12. c. 4. n. 16. Filliuc. tr. 40. n. 148. Salon. 2. 2. 9. 76. concl. 3. Trull. Decal. lib. 8. cap. 7. dub. 4. num. 5.

65 Parens, qui filio mortem imprecatur, ne in futurum delinquant, à peccato excusatur. Quia id ex motiuo fit licito Nauar. sum. c. 1. n. 86. Lessi. l. 1. c. 45. dub. 5. num. 30. Reginal. l. 18. nu. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

203. Caiet. 2. 2. quest. 13. art. 1. Bonac. tom. 2. d. 3. q. 8. pun. 1. num. 6.

In exitiali statu eos esse iudice, qui consue-
dine maledicunt ex animo: idemque absolu-
dos non esse, donec corrigantur. Monuimus
denique parentes à maledictionibus in filios
abstinere memores, Deum non senel perma-
tere, ut filiis imprecata mala contingat, non
quod verba ad id malum inferendum habeant
vim, sed quia id Deus malum peccatorum fi-
lij disponit in penam. Vill. lob. tr. 3. de charit.
diff. 9. num. 7. Salon cuiusdam matris filium ma-
ledicentis confirmat exemplo 2. 2. qua. 76. fine.

CAPVT VIII.

De Iudicio temerario, Suspensione, Du- bitatione.

IUDICIUM non est assensus, sed veluti animi suspensio, suspitio
est, assensus debilis, iunctus cum
dubitatione, seu formidine opposi-
ti, & parum, vel nihil ab opinio-
ne differt. Iudicium (quod & credulitas appella-
tur) est firma animi sententia, suæ assensus.
Laym. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 1. n. 1.
& alij.

Dubitatio, suspitio & iudicium aliud est
prudens, quod nititur sufficientibus indicijs,
seu coniecturis ad generandam alicui dubita-
tionem de alterius probitate, suspensionem, vel
iudicium de improbitate. Aliud verd est teme-
rarium, & imprudens, quod sufficientibus indi-
cijs non nititur. Maiora autem indicia requi-
runtur ad suspicandum, quam ad dubitandum;
& adhuc maiora ad iudicandum, quam ad sus-
picandum. Medina in tr. l. 1. c. 14. §. 37. Molina
to. 4. tr. 4. d. 15. ex Abbate ad c. Quanto de
presum.

Licet autem iudicium vel suspitio temera-
ria, sicuti & hæresis, blasphemia, &c. sint pec-
cata subiectiue in intellectu, ut docet D. Tho.
1. 2. q. 74. a. 2. & Caiet. lib. 1. consensu tamen vo-
luntatis necessarius eam requiritur, ut forma-
lem peccati habeant rationem Laym. l. 2. sect.
5. tr. 3. p. 2. c. 2. n. 3. Vnde etiam intellectus suapte
motu discurrendo ex inditijs seu coniecturis
apprehensis sinistrum de proximo iudicium in-
ferat etiam motu suo circa res diuinas discurren-
do cogitationes hæreticas, blasphemias, &c. Illi-
arinterim tamen dum voluntas plena deli-
beratione non consentit intellectus, non com-
mittitur peccatum lethale hæresis, vel teme-
rarij iudicij, quamvis interdum venialis culpa
committatur, si voluntas in eiusmodi prauis
cogitationibus expellendis, vel intellectui cō-
trarijs obiciendis culpabiliter se negligentem
præbeat; aut si post imperfectā animaduersionem,
deliberationemve imperfectā, aut potius
per assuetudinem intellectui iudicanti con-
sentiat. Molina tract. 4. d. 13.

Suspiciari, vel iudicare de proximo, ubi suffi-
cientia indicia se produunt, excluso odij affectu,
nec iustitiæ, nec charitati repugnat. Quia pro-
ximus ius exilimationis suæ amisit compa-
ratione

66 De exitiali statu, eorum qui consue-
dine maledicunt ex animo: idemque absolu-
dos non esse, donec corrigantur.

67 Iudicium, sus-
picio, & dubi-
tatio inter
se differunt.

68 Dubitatio, sus-
picio, & iudicium aliud est
prudens, aliud
imprudens ac
temerarium.

69 Sunt subie-
ctiue in in-
tellectu, sed
requirunt
consensum
voluntatis.

70 Licet suspitio
et iudicium
de proximo,
ubi sufficiunt
indicia.

ratione eius, cui crimen sufficientibus cognitum est indicis. Azor. *part. 3. lib. 3. cap. 11. qu. 3.* & alij communiter.

71 Temere iudicare proximum est peccatum iustitiae oppositum, ex genere suo mortale. Quia quisque ius habet ad bonam existimationem sui, seu famam, donec de eo crimen dignoscatur, iuxta illud vulgare: *Quisquis presumendus est bonus, donec demonstretur malus.* Ergo infert injuriam, qui illum in corde suo temere iudicat. D. Thom. *2. 2. q. 60. art. 3.* & alij communiter.

72 Verum ut sit peccatum mortale requiritur, ut sit de re gravi, id est tali spectatis circumstantiis personae, &c. ut is, de quo finitrem iudicatur, si scit, tale de se iudicium temere conceptum esse, merito gravem injuriam, & lationem existimationis suae censeret. Item requiritur perfectio actus. Unde consequenter iudicium duplici ex capite potest fieri veniale nempe ob materiae levitatem spectatis circumstantiis personae, &c. & ob actus imperfectiōnem, seu cum voluntas temerario intellectus iudicio imperfecte consentit: seu cum iudicandi temeritas est exigua, nempe tantis indicis excitantibus, ut parum absit, quin prudentis viri definitivam sententiam mereatur. Lessi. *lib. 2. cap. 29. dub. 2.* Molina *tract. 4. d. 5. §. 16.*

73 Temere de proximo suspicari suo ex genere estolummodo veniale. Quia per suspensionem fama parum laeditur, adeoque exiguum proximo nocumentum infertur. D. Thom. *2. 2. qu. 60. art. 3.* Navarra *de restit. lib. 2. cap. 4. numer. 45.* Molina *tract. 4. d. 16.* An suspicio de gravissimo scelere nempe de adulterio, prodicione, &c. levissimis indicis sit mortalis ad Problema proprium spectat.

74 De temeraria verò dubitatione constantius assero, ad mortale peccatum non pervenire. Porro temeritas dubitandi in eo consistit, si proditis sufficientibus indicis de alicuius probitate, ob quae merito illum bonum, & innocentem iudicare debeas nihilominus positivè de eo dubites, id est, iudices in utramque partem dubium, & incertum esse, bonum nē sit, an malus. Quod si talem dubitationem exterius significes, verbis gratia, si id in mores eius inquiras potest interdum lethaliter delinquere. Lessi. *lib. 2. cap. 29. dub. 3. numer. 25.* Layman. *lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. cap. 2. numer. 6.*

75 Quod Doctores aiunt (cum Glossa ad Rom. *Quo sensu 14.*) Dubia in meliorem partem interpretanda accipienda esse: non debet accipi affirmativè, quasi existens, sed solummodo sufficientibus argumentis, ad dubitandum de proximi probitate, nihilominus existimare debeam eum esse innocentem. Nemō enim obligatur, ut errandi sese exponat periculo: cum autem existimatio repugnet dubitationi, eo ipso quod habeo sufficientia argumenta dubitandi de alicuius probitate, nō sine erroris periculo intellectum ad alteram partem quamvis benigniorem inclino. Sed dictum illud debet accipi ex hypothesi, videlicet equalibus utrinque existentibus indicis, tūm pro hominis innocentia, tūm nocentia: si iudicium ferre velim, potius inclinandum esse intellectum in partem benigniorem. Quia satius est, in dubio frequenter falli, bene opinando de proximo, quam malè opinando, vel semel de-

cipi. Caiet. *2. 2. q. 6. a. 4.* Molli. *tr. 4. d. 18.* Lessi. *l. 2. c. 29. dub. 4.* Richard. *in 3. dist. 33. art. 3. qu. 7. ad 1.* Et Apostolus monet *1. Cor. 4.* Noli ante tempus iudicare: quoad usque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum.

CAPVT IX.

De Fama, & Honoris Restitutione.

76 Obliget restitutio famae, vel honoris, si restitutio requiritur. Primum, ut fama sit vera, si vera fuerit ablata. Quia quantumvis verba famae laesiva, ac diffamatoria dicuntur, si à parte rei infamatio nō sequatur, vel quod non credatur detrahenti vili quidem, vel quod persona, de qua dicitur talis ignominia capax non sit, locum non habet satisfactio. Secundū, ut fama iniuste auferatur, nam si auferatur iuste, nō la est obligatio restituendi: cum sola ea peccata inducant obligationē hanc, quae sunt contra iustitiam, unde qui bona fide proximum infamavit, narrando illius peccatum, quod putabat esse verum, & publicum, ad restitutionem tenetur statim, ut cognoscit, se famę alienae esse detractorem: non tamen cum propria infamia, vel magno fortunarum suarum damno, sicut tenetur, qui cum iniustitia lethali culpa diffamavit. Molina *de iust. tract. 4. d. 40.* Sayr. *in Clavi. lib. 1. cap. 6. numer. 16.* Reginald. *l. 10. n. 337.* Sylvi. *2. 2. qu. 62. art. 2. qu. 9.* Valent. *ibi, d. 5. qu. 6. punct. 5.*

77 Qui famam abstulit sub mortali tenetur ad restitutionem tam famae laesae, quam aliorum damnorum, quae ex infamia fuere secuti. Et hoc verum siue infamaverit falsum crimen imponendo, siue occultum aperiendo peccatum. Attamen qui iniuste fuit causa, nē infamatus à se aliquod assequeretur bonum, verbis gratia, officium, aut beneficium, non tenetur ad restitutionem quanti valebat officium, aut beneficium; sed quanti valebat spes obtinendi. Quia bonum in se minus quam in re valet. Si verò detractor fuit causa, ut alter privatus fuerit officio, seu beneficio iam obtento, tenetur ad restitutionem quanti re vera valet officium, vel aliud bonum. Quia restitutio facienda est secundum equalitatem pro damno illato. Navarra *de restit. lib. 2. cap. 4. numer. 373.* Lessi. *lib. 1. cap. 11. dub. 19.* Navar. *sum. cap. 18. numer. 43.* Bonacin. *de restit. dubio secundo, qu. 4. punct. 16. numer. 1.* & 2. Sayr. *in Clavi. lib. 1. cap. 3. numer. 37.*

78 Scio, quatuor esse honorum Ordines, scilicet, animae, corporis, famae, seu honoris, & peccunia: & bona primi Ordinis esse potiora bonis secundi: & secundi potiora tertiis: & tertiis quarti potiora. Unde infero, quando ex infamia illata non evenit alteri damnum in bonis restituti. Superioris Ordinis, nempe in spiritualibus animae, aut in vita corporali, nullā esse obligationē famam restituendi cum vitē periculo. Quia nullus tenetur ad restitutionē bonorum inferioris Ordinis cum notabili boni Superioris damno: vita autē est Ordinis altioris bonum: ergo. Navar. *sum. c. 18. n. 47.* Caiet. *2. 2. q. 62. art. 3.* Navarra

ELSCOBA R
Theol. Mor.
Tom. III. IV
E. IV